

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені О. М. БЕКЕТОВА**

Методичні вказівки
з вивчення дисципліни, проведення практичних занять
та самостійної роботи
з дисципліни

КОМЕРЦІЙНА РОБОТА

Частина 1

*[для студентів денної та заочної форм навчання
напряму підготовки 6.070101 – Транспортні технології
(за видами транспорту)]*

**Харків
ХНУМГ
2014**

Методичні вказівки з вивчення дисципліни, проведення практичних занять та самостійної роботи з дисципліни «Комерційна робота» Частина 1. [для студентів денної та заочної форм навчання напряму підготовки 6.070101 – Транспортні технології (за видами транспорту)] / Харк. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова; уклад: К. В. Кухтін. – Х. : ХНУМГ, 2014. – 55 с.

Укладач: К. В. Кухтін

Рецензент: д.т.н., проф. В. І. Торкатюк

Рекомендовано кафедрою економіки будівництва,
протокол № 13 від 26 червня 2013 року

ЗМІСТ

	С.
Вступ	4
1. Мета, предмет та методологія методичних вказівок	5
2. Поняття, предмет, метод і система підприємницького права	6
1.1 Основні принципи комерційної роботи. Три головних поняття комерційної діяльності	10
1.2 Сутність комерційної роботи на транспортному підприємстві. Виробничий транспортний процес	12
1.2.1 Поняття транспортної послуги, її відмінні риси від сфери матеріального виробництва	12
1.2.2 Сутність і зміст транспортного виробничого процесу	13
1.3 Концепція комерційно-посередницької роботи: обов'язки перевізника та відправника вантажу, зміст транспортних операцій та якість транспортних послуг	16
1.3.1 Обов'язки перевізника та відправника вантажу	16
1.3.2 Технологія перевезень, вантажної і комерційної роботи	16
1.3.3 Якість транспортних послуг	19
Резюме	21
3. Створення суб'єкту підприємницької діяльності та його установчих документів	22
3.1 Комерційна робота на транспортному підприємстві	24
4. Створення бізнес-плану суб'єкту підприємницької діяльності. План та прогноз на підприємстві	26
5. Державна реєстрація та легалізація суб'єктів підприємницької діяльності	26
6. Легалізація суб'єктів підприємницької діяльності	31
Список джерел	33
Економічний глосарій	34
Додатки 1-4	40

Вступ

В умовах становлення й розвитку ринкової економіки провідною формою господарювання має бути підприємництво - особливий вид комерційної діяльності, що характеризується самостійністю, ініціативою, компетентністю, відповідальністю, ризиковістю, орієнтацією на досягнення максимального результату. Саме комерційна діяльність здатна прискорити реформування української економіки, забезпечити збільшення обсягів виробництва, прискорення науково-технічного прогресу, зростання добробуту суспільства та кожного його члена.

Сьогодні у деяких людей в Україні може скластись враження, що стати підприємцем можна без спеціальних знань, спеціальної підготовки. Ці уявлення є хибними, породженими нерозвиненістю ринкових відносин у нашій країні. Економічні знання потрібні всім - і тим, хто вже має свій бізнес, і тим, хто наймається на роботу, і тим, хто планує розпочати власну справу.

Метою даних методичних вказівок є опанування системою теоретичних знань, умінь і практичних навичок в галузі підприємницької діяльності логістичної служби, закріплення у студентів основних теоретичних положень з організації комерційної діяльності транспортних підприємств в Україні, отримання практичних навичок вирішення актуальних питань, з якими може зіткнутися підприємець, логіст, економіст або менеджер у процесі здійснення комерційної діяльності на транспорті в умовах високої транспортної конкурентоспроможності.

Актуальність даного питання підвищується у зв'язку з тим, що воно, насамперед, орієнтовано на категорію студентів, які навчаються у даний час у вищих навчальних закладах та мають, або розмірковують про відкриття власної справи. В результаті вивчення цих методичних вказівок студент отримує нові знання і закріплює теоретичний матеріал, набуває перших навиків практичного уміння складати установчі документи для реєстрації суб'єктів підприємницької діяльності, розробляти комерційну ідею та оцінювати її ефективність, створювати власні проекти бізнес-планів, а також здійснювати первісну оцінку власних підприємницьких здібностей та ймовірних можливостей стати підприємцем.

Практичне засвоєння теоретико-методичних матеріалів дисципліни «Комерційна діяльність» оцінюється в послідовному виконанні поточного тестування по трьом змістовим модулям (ЗМ): ЗМ1. Концепція комерційної роботи в транспортному підприємстві; ЗМ2. Формування собівартості, тарифів в транспортному підприємстві; ЗМ3. Господарський механізм управління комерційною роботою в транспортному підприємстві та розрахунково-графічної роботи (реферату), як складових практичної частини вивчення дисципліни. Вимоги до структури та правил виконання й оформлення розрахунково-графічної роботи (реферату) наводяться у відповідних підрозділах методичних вказівок.

До структури методичних вказівок входять: вступ, 5 розділів, методичні вказівки до змістовного модулю № 1 та інформаційно-методичне забезпечення.

1. Мета, предмет та методологія методичних вказівок

Для переміщення матеріальних потоків в рамках транспортного підприємства, логістичної системи транспортного підприємства і в економіці в цілому використовують транспорт. Відмітимо, що мета вивчення методичних вказівок (МВ) це не тільки набуття майбутніми фахівцями поглиблених знань з комерційної діяльності на транспорті, а набуття фахівцями креативного економічного мислення адекватного ситуаційним ринковим відносинам, формування навичок і технологій аналізу реальних економічних процесів на транспортних перевезеннях, пов'язаних з практичною комерційною діяльністю. Тому в МВ непривабливо корисно акцентується увага не на логістичній системі транспортного підприємства, а на логістиці запасів, розділу логістики, «дидактичному виявленню і використанню законів і закономірностей формування і трансформації запасів як форми існування матеріальних потоків в рамках організації, логістичної системи організації і в економіці в цілому», [1, С.339].

Транспортні технології характеризується особливостями, які необхідно враховувати при обґрунтуванні показників обсягу його продукції. На відміну від інших галузей промисловості, транспорт не виробляє нових матеріальних благ, він тільки переміщує їх у просторі. Всі перевезення вантажів обліковуються за відправлення в тоннах, включаючи вагу тари вантажу, а також вагу пристроїв та обладнання, що застосовуються при перевезеннях. Вся діяльність підприємств транспорту підпорядкована основним вимогам, таким як виконання договірних зобов'язань з виконання плану перевезень та якнайшвидшої доставки вантажів з меншими витратами. Важливо, щоб усі матеріальні цінності, надані до перевезення, були доставлені в пункти споживання в найкоротші терміни і в цілості. Це є одною з найважливіших умов розвитку галузей промисловості, правильної організації виробництва і товарообігу. Процес перевезень вантажів і пасажирів представляє собою досить складний комплекс технічних комерційних та фінансових операцій, який виконується численними виробничими підприємствами транспорту, створюючи єдиний транспортний конвеєр, який для комерційної діяльності видається як процес доставки вантажу, найбільш повно задовольняє одержувача як за термінами доставки, так і по вартості послуг транспорту.

Метою МВ є розгляд поняття транспортної послуги, способів перевезення вантажів і поділ транспортного процесу на складові його операції. Виходячи з поставленої мети в МВ вирішуються:

- 1) поняття транспортної послуги та виявлення її відмінних рис;
- 2) розглянуто організацію та способи перевезень;
- 3) визначено зміст транспортних операцій, що представляють найбільший інтерес для комерційної діяльності.

Проектування прогресивної технології та організації перевантажувальних процесів є комплексним завданням, від правильного вирішення якого значною мірою залежать показники роботи перевантажувальних комплексів, а отже ці фактори мають великий вплив на вартість послуг, що надаються і в кінцевому рахунку позначається на вартості перевезених товарів.

Об'єктами дослідження в МВ можна виділити перевезення вантажів і пасажирів, наявність рухомого складу та його оптимальне рух, прогресивне використання перевантажувальних комплексів і фінансові результати від перевізної діяльності.

Предметом в МВ виступає комерційна діяльність і експлуатація транспорту з метою докладного вивчення впливу тарифів транспорту на кінцеву вартість перевезених товарів.

Теоретичну та методологічну основи МВ склали опубліковані наукові праці вітчизняних економістів, транспортників та інженерів з питань регулювання та правильної організації перевезень вантажів, а також способів і методів організації технологічних процесів і схем вантажно-розвантажувальних робіт.

2. Поняття, предмет, метод і система підприємницького права

Підприємницьке право сформувалося порівняно нещодавно в результаті необхідності врегулювання специфічних відносин, що виникають у зв'язку із зайняттям підприємницькою діяльністю і вважається комплексною галуззю права. На відміну від основних (класичних) галузей права, комплексні галузі права формуються не за предметом правового регулювання (тобто сферою однорідних відносин), а за такою підставою (ознакою), як об'єкт правового впливу. В нашому разі таким об'єктом є підприємницька діяльність, що береться як цілісне утворення. У складі підприємницького права переважають норми адміністративного і цивільного права. До норм адміністративного права, предметом регулювання якого є відносини у сфері управління, належать, наприклад, норми, що регулюють порядок державної реєстрації суб'єктів підприємницької діяльності, порядок отримання ними ліцензій, патентів та інших дозволів тощо. Норми цивільного права регулюють майнові та пов'язані з ними немайнові відносини, що складаються в процесі зайняття підприємницькою діяльністю – порядок укладання договорів, визначення їх сторін, моменту виникнення праводієздатності та інші питання. У складі підприємницького права виділяють норми фінансового, земельного, трудового та деяких інших галузей права. 16 січня 2003 р. Верховною Радою України прийнято Господарський кодекс України (ГКУ). Внаслідок прийняття кодифікованого законодавчого акта ГКУ було закріплене існування повноцінної галузі права – господарського права. З цього моменту підприємницьке право набуває рис комплексної підгалузі права із збереженням наведених вище ознак.

Підприємницьке право є підгалуззю господарського права, підприємницька діяльність є видом господарської діяльності, як часткове з цілим. Комплексний характер підприємницького права впливає на характер співвідношення цієї підгалузі з іншими галузями. Підприємницьке право можна розглядати як комплексну галузь законодавства, тобто як систему правових норм, що деталізують порядок реалізації конституційного права на зайняття підприємницькою діяльністю (ст. 42 Конституції України). Вказана система правових норм міститься в нормативних актах різної юридичної сили, створюючи тим самим своєрідний нормативний масив підприємницької діяльності. Нормативно-правовий акт ГКУ встановив, правові основи господарської діяльності (господарювання), яка базується на різноманітності суб'єктів господарювання різних форм власності.

Предметом підприємницького права є специфічне коло суспільних відносин. Ці відносини виникають у процесі або у зв'язку із провадженням підприємницької діяльності її суб'єктами – носіями взаємопов'язаних прав і обов'язків, передбачених і забезпечених законом. Підприємницьке право фактично утворилося на базі цивільного і адміністративного права, правовідносини, що є його предметом, у процесі розвитку набувають все більше специфічних рис: вони є не просто майновими, а організаційно-майновими. Різниця полягає в обсягах відносин, що складають їх предмет правового регулювання.

Предметом правового регулювання господарського права є здебільшого відносини, що складаються у процесі виробництва (виготовлення) продукції, надання послуг, виконання робіт як виробничого, так і допоміжного, невиробничого характеру з метою задоволення всього спектру потреб суспільства. В цьому визначенні загострюється увага на тому, що у реальному суспільному житті будь-яка господарська діяльність практично не може здійснюватись автономно, у чистому вигляді, тобто бути, приміром, суто виробничою. Адже їй передують підготовчий період, який досить часто є і доволі складним функціонально, і тривалим за часом. Іноді він пов'язаний із виконанням наукових розробок, які мають суттєво відбитися на якості продукції чи вдосконалити процес її виготовлення, маркетингових досліджень, пошуком фінансових джерел забезпечення всього комплексу робіт та послуг.

Предметом правового регулювання підприємницького права є підприємницька діяльність, яка відповідно до ст. 42 ГК України визначається як самостійна, ініціативна, систематична, на власний ризик господарська діяльність, що здійснюється суб'єктами господарювання (підприємцями) з метою досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку. Вона є специфічним видом господарської діяльності, яка здійснюється від імені підприємця, під його майнову відповідальність, на його власний ризик і має на меті отримання прибутку. У підприємницькій діяльності вбачають риси

діяльності особливого творчо пошукового, креативно-новаторського характеру, де опрацьовуються нові сфери вигідного вкладення ресурсів, ідеї нових комбінацій у виробництві, опанування нових ринків, створення нових продуктів і способів досягнення мети.

Комерційна діяльність, в свою чергу, входить елементом до підприємницької діяльності. Вона обмежується відносинами, які мають місце під час реалізації вже готової продукції, доведення її до споживача, і стосується виконання робіт та надання послуг, в тому числі посередницьких і транспортних, торгівельних, рекламних заходів, планування нових обсягів продажу, експортно-імпортних операцій, опрацювання способів виходу на зовнішній ринок та інших.

Підприємницька діяльність включає в себе комерційну діяльність і є однією зі складових господарської діяльності - більш широкого поняття, що може бути спрямована не тільки на одержання прибутку, а й на виконання програм загальноекономічного, соціального, культурного та іншого значення. Розширення підприємницької діяльності і активна співпраця значної кількості юридичних і фізичних осіб різних форм власності вимагає прискорення розвитку підприємницького права і узагальнення вже набутих як теоретичних, так і практичних результатів. Невід'ємною складовою цього процесу є і розробка механізму поступової гармонізації вітчизняного підприємницького права відповідно до міжнародних вимог, зокрема законодавства країн ЄС.

Ефективність підприємницького бізнесу знаходиться у полі зору державних органів управління. Межі державного регулювання, яке матеріалізується у законодавчих актах нормативного характеру, постійно змінюються: вони звужуються і поступаються політиці дерегулювання. При цьому державне регулювання не зникає, а якісно вдосконалюється, набуває нових функцій, особливо у питаннях захисту поряд із публічними (суспільними) інтересами і інтересів приватних підприємців. За допомогою державного регулювання відбувається і процес погодження цих інтересів.

Предмет підприємницького права тісно пов'язаний з поняттям питання про метод підприємницького права - спосіб впливу на відповідні відносини. **Метод підприємницького права** обумовлений специфікою методів тих галузей, норми яких входять до складу цієї галузі. Наприклад, майнові відносини, що складаються в процесі зайняття підприємницькою діяльністю, регулюються нормами різноманітних галузей права; відповідно й методи регулювання в кожному разі різні. А саме: метод владних розпоряджень - при плановому розподілі матеріалів і коштів, що переважало при адміністративно-командному управлінні державним сектором (адміністративне право); метод заборони під загрозою покарання - при злочинних посяганнях на власність (кримінальне право); метод договору - при безпосередньому провадженні підприємницької діяльності її суб'єктами, які вступають у майнові правовідносини як рівноправні

сторони (цивільне право); метод рівноправ'я - при регулюванні майнових відносин між подружжям, що виникають у разі поділу майна суб'єкта підприємницької діяльності, заснованого на базі спільного сумісного майна подружжя (сімейне право) та ін. Загалом методом підприємницького права є, переважно, дозвільний метод (для суб'єктів підприємницької діяльності - "дозволено все, що не заборонено законом"; для публічних органів влади - "дозволено те, що встановлено законом").

Підприємницьке право не є сукупністю норм, що регулюють відносини певного виду. Всі норми взаємопов'язані й виділяють і формують систему із чіткою внутрішньою структурою і внутрішнім поділом. У межах галузі підприємницького права виділяються правові інститути - сукупність норм права меншого обсягу, що регулюють споріднені відносини в межах тієї групи суспільних відносин, які становлять предмет галузі, тобто відносин у сфері провадження підприємницької діяльності.

Інститутами підприємницького права є інститути договірного права, захисту економічної конкуренції, права промислової власності, інститут регулювання зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів підприємницької діяльності та ін. Сукупність інститутів, в свою чергу, дозволяє виділити в межах галузі підприємницького права загальну та особливу частини. Вищенаведене дає змогу визначити підприємницьке право як систему загальнообов'язкових норм (правил), що регулюють відносини у сфері зайняття підприємницькою діяльністю, встановлюються і охороняються державою.

1.1. Основні принципи комерційної роботи. Три головних поняття комерційної діяльності

В Великій економічній енциклопедії наводяться три головних поняття комерційної діяльності: комерсант, комерція (або комерційна діяльність, з лат. – торгова діяльність) та комівожер [1, С. 290-291].

I. «Комерсант – громадянин, який здійснює приватну діяльність торгового характеру, тобто займається професійним торговим промислом.

Типи комерсантів:

- 1) колективний;
- 2) індивідуальний, тобто фізична особа, що володіє повною правоздатністю і дієздатністю і виступає в торгових стосунках від свого імені і за свій рахунок.

Не відносяться до комерсантів:

- 1) службовці підприємств;
- 2) агенти і представники фірм, які не виступають від свого імені.

Зобов'язання комерсантів:

- 1) вибір найменування діяльності;
- 2) проходження реєстрації;
- 3) ведення бухгалтерської документації».

II. «Комерція – вид діяльності, у вузькому сенсі слова означає здійснення торгівлі, в широкому сенсі до комерційної відноситься діяльність, яка основною метою ставить здобуття прибутку. Таким чином, ***термін «комерція» тотожний поняттю «комерційна діяльність»***. Комерційна діяльність (комерційна робота) характеризується, перш за все, тими принципами, що визначальну роль в ній грають товарно-грошові, торгово-обмінні операції. У комерційній діяльності немає необхідності забезпечення виробничими ресурсами, пов'язаними з випуском продукції. Підприємець перепродує матеріальні об'єкти в готовому вигляді, купуючи їх у виробника або у такого ж посередника.

Види комерційної діяльності:

- 1) невиробничий бізнес (професійний спорт, концертні виступи і т.п.);
- 2) діяльність підприємств торгівлі;
- 3) комерційна справа у сфері послуг (наприклад, туристичний сервіс, юридична контора, перукарня);

4) виробничий бізнес (прибуткова робота на підприємствах, в промисловості, сільському господарстві, будівництві та інших галузях).

Для реалізації комерційної діяльності розробляється поетапна комерційна програма.

Комерційна програма – послідовність дій для здійснення операції в комерції. Включає такі етапи, як:

1) закупівля товару за допомогою найнятих робітників або самостійно, наймання персоналу для інших операцій, рекламна кампанія, оформлення необхідної документації;

2) придбання, закупівля товару для подальшого продажу;

3) оренда або придбання приміщень, призначених для зберігання і реалізації товару (складів, баз, торгових точок);

4) компенсація послуг стороннім організаціям (сторонам, що не приймають безпосередньої участі в комерційній операції, але обслуговуючим її на різних етапах);

5) залучення грошових коштів в кредит для фінансування операції і подальше повернення кредиту з відсотками;

6) придбання інформації, яка потрібна для поточних і перспективних розрахунків, для планування і оформлення операцій по купівлі-продажу;

7) реалізація товарів покупцеві і отримання виручки;

8) реєстрація операції, сплата податків і платежів державним і місцевим фінансовим органам.

Кожен з етапів даної програми повинен узгоджуватися з іншими суб'єктами комерційної діяльності, перш за все по термінах виконання. Це необхідно для ефективної і безперервної комерційної діяльності.

III. «Комівояжер – такий *посередник в комерційній операції, який реалізує продукцію і доставляє її клієнту у вказане місце*, тобто відбувається продаж разом з доставкою. Комівояжерами називають торгових представників фірм, які надають клієнтам зразки і пробну продукцію та закликають до покупки. Це свого роду рекламна кампанія, яка, окрім інформаційних послуг, створює стабільні канали реалізації і здійснює обслуговування клієнта після продажу товару.

Історичний аспект комерційної роботи. Напередодні Жовтневої революції 1917 р. в Росії діяли такі професійні суспільства комівояжерів, як Варшавське, Лодзинське, Московське, Віленське, Ростовське (Ростов-на-Дону) і Одеське. У столиці (Москві) видавався професійний журнал «Комівояжер». Московське товариство комівояжерів включало 226 чоловік, його члени здійснювали свою діяльність по всій Росії. Так, «Товариство Кузнецова» широко користувалося

послугами фахівців-комівояжерів і тому монопольно володіло фарфоровим і керамічним ринками Росії».

Посередники удосконалювали свої послуги і, окрім прямих обов'язків, ще вивчали побажання споживачів відносно товару, тобто займалися маркетингом.

1.2. Сутність комерційної роботи на транспортному підприємстві. Виробничий транспортний процес

1.2.1. Поняття транспортної послуги, її відмінні риси від сфери матеріального виробництва

До послуг відносяться всі види праці, безпосередньо не зайняті зміною і перетворенням форм матерії і сил природи і виробляючі особливу споживчу вартість, яка виражається в суспільно корисній діяльності самої праці в різних галузях суспільного господарства (наука, освіта, охорона здоров'я тощо). До послуг відносять також і ті види праці, які, будучи зайняті власне у матеріальному виробництві, не упредметнюються в предметно відчутному, відокремленому продукті праці (транспорт, зв'язок).

Послуга - вид діяльності, робота, у процесі виконання яких не створюється новий, раніше не існуючий матеріально-речовий продукт, але змінюється якість уже наявного, створеного продукту. Це блага, надані не у вигляді речей, а у формі діяльності і саме надання послуг створює бажаний результат.

Послуги транспорту відносяться до послуг, що завершають або передують процесам матеріального виробництва. Послуги транспорту визначаються як підвид діяльності транспорту, спрямований на задоволення потреб споживачів і характеризується наявністю необхідного технологічного, фінансового, інформаційного, правового і ресурсного забезпечення. Під послугою, мається на увазі не тільки власне перевезення вантажу, а й будь-яка операція, яка не входить до складу перевізного процесу, але пов'язана з його підготовкою та здійсненням. Одним з головних напрямків вдосконалення господарської діяльності на транспорті в умовах ринкової економіки є обґрунтування найважливіших економічних і виробничих показників його роботи, що найбільш повно відображають ступінь задоволення споживачів у перевезеннях вантажів, економічність і якість транспортної роботи.

1.2.2. Сутність і зміст транспортного виробничого процесу

Перевезення вантажу і пасажирів є основним видом послуг транспорту. Перевезення вантажу, як правило, супроводжується наданням одного або декількох видів інших послуг (навантаженням, рухом, виділенням експедитора, розвантаженням).

Навантаження включає подачу транспортних засобів до потрібного місця, організацію фронту робіт, накопичення, формування і сортування вантажу, оформлення документів, супроводжуючих перевезення. Головним документом при перевезеннях є товарно-транспортна накладна, на основі якої вантажовідправник списує з рахунків свого підприємства матеріальні цінності, передаючи їх на період перевезення працівникам транспорту. Усі ризики, пов'язані з збереженням товару, з цього моменту переходять від вантажовласника до перевізника. Перевізник не є власником вантажу, але на період перевезення відповідає за нього матеріально.

Рух є основною функцією транспорту. Ускладнений рух транспортного потоку вимагає більшої уваги і від укладачів маршрутів, і від виконавців (водіїв, машиністів, капітанів) для скорочення часу в дорозі та гарантованої безпеки перевезення вантажів або пасажирів.

Розвантаження. При розвантаженні здійснюються перевантажувальні роботи - це весь комплекс завершених технологічних операцій, пов'язаних з переміщенням вантажу з одного місця в інше. Це переміщення відбувається по різним варіантом, де варіант - це переміщення вантажу з одного виду транспорту на інший або з транспорту складу і можуть бути:

1) складські - навантаження-розвантаження здійснюються за схемою транспорт-склад, склад-транспорт;

2) прямий варіант розвантаження - судно-транспорт, транспорт-судно, судно-судно. Прямий варіант розвантаження вимагає єдиного узгодженого графіка руху суден та інших видів транспорту. Прямий варіант економічний, оскільки знижуються витрати праці, забезпечується краща схоронність перевезення, прискорюється доставка вантажу. [1, С.302].

Вантажно-розвантажувальні роботи можуть здійснюватися вантажовласниками або, за бажання і можливості, працівниками транспорту, які часто не хочуть залежати від умов вантажовласників, для скорочення часу на вантажно-розвантажувальні роботи і загального часу виробничого процесу. Ці операції - найбільш складні і трудомісткі, що впливають на час затримки транспортного засобу, що приводить до зменшення його продуктивності. Розвантаження - це подача транспортного засобу в зону робіт, розформування та

сортування вантажу, оформлення документів на який прибув вантаж. За товарно-транспортної накладної вантаж передається вантажоодержувачу, який приймає на себе матеріальну відповідальність. Усі ризики за вантаж переходять з перевізника на вантажоодержувача.

Виробничі процеси на транспорті можуть бути масовими, повторюваними (навантаження - рух - розвантаження). Так як перевезення здійснюється на різні відстані, що пов'язано з дислокацією (розміщенням) вантажовласників, потрібне оперативне складання завдань на перевезення.

Здійснення транспортного процесу супроводжується великим потоком інформації та інформаційних матеріалів, що включає в себе: шляховий лист на транспортний засіб із зазначенням вантажу, маршрутну карту; товарно-транспортні накладні на вантаж; інформацію по організації руху на маршруті; оперативну інформацію при збійних ситуаціях і т.д. Переміщення транспортних засобів поза меж підприємства створює великі труднощі для контролю та оперативного втручання з-за неможливості швидкої передачі інформації, особливо у випадках збою, відмови від приймання вантажу внаслідок, наприклад, поломки кранів або відключення електроенергії на фронті навантаження-розвантаження тощо.

Характеристика транспортної продукції обумовлена особливостями транспортного процесу. Особливість транспортної продукції полягає в тому, що виробничий процес на транспорті - це процес переміщення вантажів і пасажирів, який і є продукцією транспорту. Тому транспортна продукція має нематеріальний характер. Транспорт продовжує і завершує процес виробництва продукції до моменту доставки її в сферу споживання. Процес виробництва транспортної продукції вважається завершеним лише тоді, коли продукція доставлена в сферу споживання, і відповідно процес виробництва транспортної продукції припиняється відразу після того, як вантаж (пасажир) доставлений в потрібне місце. Отже, транспортна продукція виробляється тільки під час руху транспортного засобу з вантажем або пасажиром.

Продукція транспорту впливає на розміри суспільного виробництва, так як є необхідною умовою обслуговування процесів виробництва галузей економіки, і активно впливає на розвиток продуктивних сил і розміщення (географію) виробництва, що, у свою чергу, сприяє вдосконаленню транспорту.

Вартість транспортної продукції входить в остаточну вартість продукції, що перевозиться, так як вантажовласники здійснюють оплату транспортних витрат, які вони потім, при продажу, додають до вартості своєї продукції. Вважається, що вартість вантажу не впливає на вартість транспортної

продукції. Але, тим не менш-більш дорогою або з особливими властивостями товар (наприклад, швидкопсувні продукти харчування) вимагає при транспортуванні великих витрат, так як необхідний спеціалізований транспорт, експлуатація та обслуговування, які коштують дорожче звичайного транспортного засобу. Прикладом подібного подорожчання може служити перевезення дорогоцінних металів або грошової маси, яка повинна здійснюватися у спеціалізованих броньованих транспортних засобах з охороною в дорозі.

Предметами праці на транспорті служать вантажі або пасажирів, які не є власністю транспортного підприємства, але на час перевізного процесу перевізник несе за них повну матеріальну й юридичну відповідальність.

Перша особливість транспортної продукції: зі збільшенням обсягів перевезених вантажів (пасажирів) виникає необхідність переходу на інший вид транспорту. Наприклад, при зростанні перевезень нафти і нафтопродуктів по залізниці її необхідно замінити на трубопровідний транспорт або при зростанні населення в місті понад 1 млн. чоловік необхідно будівництво метрополітену, що володіє великими провізними здібностями, ніж наземні види міського транспорту. Оскільки транспортна продукція виробляється тільки в період руху транспортних засобів з вантажем чи пасажирів, то її кількість залежить від часу простоїв при вантажно-розвантажувальних операціях, тобто рівня механізації та автоматизації перевантажувальних і складських процесів, а також використання прогресивних технологій перевезення (контейнерної, пакетної, модульної (в будівництві) і т.п.).

Нематеріальний характер транспортної продукції змінює склад її собівартості. Якщо в галузях економіки значні витрати йдуть на придбання сировини, з якого виробляється продукція, то в транспортній галузі за відсутності сировини майже 50% собівартості йде на заробітну плату водіїв, що виконують транспортну роботу. У ці ж 50% входить та частина зносу транспортного засобу, яка в майбутньому буде використана на придбання нового транспортного засобу.

Друга особливість транспортної продукції: її виробництво проходить поза транспортного підприємства. А так як транспортні засоби мають підвищену мобільність, то контроль за виробництвом транспортної продукції утруднений і не завжди є можливість здійснення зворотного зв'язку, тобто впливу на процес виробництва продукції. Виходом з цього положення можна вважати широкий розвиток інформаційних оперативних систем, особливо мобільного телефонного зв'язку.

1.3. Концепція комерційно-посередницької роботи: обов'язки перевізника та відправника вантажу, зміст транспортних операцій та якість транспортних послуг

1.3.1 Обов'язки перевізника та відправника вантажу

За договором перевезення вантажу перевізник зобов'язується перевезти ввірений йому відправником вантаж у призначень пункт і видати правомочній на його отримання особі (одержувачу), а отримувач зобов'язується сплатити за перевезення вантажу встановлену плату [1, С.212]. Одночасно з пред'явленням вантажу до перевезення відправник повинен передати перевізнику всі документи, необхідні портовими, митними, санітарними або іншими правилами. Перевізник не зобов'язаний перевіряти правильність і достатність цих документів.

Вантажі в залежності від їх роду і властивостей перевозяться із зазначенням у перевізному документі маси брутто і кількості місць (генеральні вантажі) або тільки маси (навалочні та насипні вантажі) та інших даних, передбачених спеціальними правилами перевезень. При здачі відправником і прийомі транспортом вантажу до перевезення його маса брутто повинна бути визначена відправником і вказана у вантажному ордері і перевізному документі. Маса брутто вантажу визначається за стандартом, зважуванням або підрахунком загальної маси брутто, зазначеної на вантажних місцях. Маса окремих вантажів може визначатися розрахунковим шляхом, по обміру або умовно. За зважування вантажу на вагах перевантажувальної станції з відправника стягується збір у розмірі, передбаченому тарифом перевантажувальної станції.

1.3.2 Технологія перевезень, вантажної і комерційної роботи

З моменту, коли товар пред'явлено до перевезення, товар переходить у новий стан - стає вантажем. При перетворенні товару в категорію вантажу для транспорту втрачається значення ряду його товарних характеристик (споживчих властивостей), але з'являється необхідність вивчення і врахування транспортних характеристик вантажу.

Транспортні характеристики вантажу - це сукупність властивостей вантажу, що визначають техніку і умови його перевезення, навантаження, розвантаження і зберігання. У поняття транспортної характеристики вантажу в першу чергу входять об'ємно-масові характеристики, режими зберігання, фізико-хімічні властивості, особливості тари і упаковки, а також деякі товарні властивості.

Технологія вантажної і комерційної роботи передбачає виконання наступної структури операцій:

1) з **вантажками** (прийом до перевезення, зважування, зберігання, вантаження, перевезення, розвантаження, сортування і видача одержувачу);

2) з **документами**: за інформацією вантажоодержувачів і вантажовідправників; за розрахунками за перевезення вантажів і транспортні послуги.

Одночасно з пред'явленням вантажу відправник повинен передати перевізнику всі **необхідні супровідні документи**:

1) 1 примірник навантажувального ордера;

2) 2 примірники коносаментів (на флоті морському і повітряному, фр. – розписка, замість фр. рецесіси – попередня розписка);

3) 2 примірники приймально-здавальної відомості;

4) 1 примірник акта-специфікації.

Вантажні та комерційні операції, пов'язані з прийомом вантажу до відправлення, виконуються, наприклад, в порту вантажовідправниками, агентами та працівниками порту. Ці операції включають в себе: підготовку вантажів і документів вантажовідправником, укладення договору перевезення вантажу, перевірку і візування накладної, оформлення перевізних документів, підготовку рухомого складу під навантаження, приймання вантажу до перевезення, визначення маси вантажу, розрахунки за перевезення вантажу. Вантаж до перевезення повинен бути підготовлений таким чином, щоб були забезпечені збереження і безпека його перевезення, раціональне використання рухомого складу, прискорення виконання вантажних операцій.

Комплекс заходів, пов'язаних з підготовкою вантажів до перевезення, входять наступні:

1) приведення продукції в якісний стан;

2) належна упаковка з укрупненням вантажних місць в транспортні пакети;

3) маркування вантажів;

4) зважування вантажів вантажовідправником;

5) огляд вантажів відповідними контрольними та наглядовими органами (карантинною інспекцією, ветеринарно-санітарним наглядом і т.д.).

При упаковці застосовують різного роду пакувальні й допоміжні матеріали, які оберігають вантаж, покладений у транспортну тару, від попадання вологи і пилу, прокидання, а також забезпечують щільну укладку, кріплення і амортизацію з метою захисту його від пошкодження, проводиться відповідна сепарація вантажу полегшеними матеріалами (стрічками, мережами, брусом).

Вантажі, залежно від їхнього роду і властивостей, перевозяться із зазначенням у специфікації чи накладної маси або кількості місць (тарні і штучні), або тільки маси (брутто). Маса насипного, навалювальних вантажів визначається зважуванням або підрахунком за стандартним вантажним місцем - приймаються і видаються за кількістю вантажних місць, маса генеральних вантажів може визначатися розрахунковим шляхом, по обміру або умовно.

Маса тарних або штучних вантажів (без упаковки) визначається при пакуванні або вказується на кожному вантажному місці. Наприклад, масло вершкове, маргарин фасований, сир плавлений, консерви в жерстяній і скляній тарі, риба охолоджена, перекладена льодом, цукор рафінад у пачках і харчові концентрати, упаковані в жерстяну, картонну тару зі стандартною масою нетто приймаються до перевезення без зважування. Приймаються і видаються такі вантажі за кількістю місць і стандартною масою нетто. Вантажі, що потребують тарної упаковки для запобігання від втрат і псування, повинні пред'являтися до перевезення у справній тарі та упаковці, що відповідає технічним вимогам і стандартам. Вантажі, що пред'являються до перевезення в тарі або окремими місцями повинні мати на упаковці ясні відмітні знаки і марки, відповідно до правил маркування вантажів.

Навантаження вантажів на транспортні засоби проводиться за вантажним планом, який складається перевізником або відправником на підставі вантажних списків і навантажувальних ордерів підприємства і затверджується адміністрацією перевізника. У вантажний список можуть бути також включені вантажі, очікувані з підходу (термінові, імпортні, швидкопсувні, терморезимні), що надходять в період завантаження транспортного засобу. Підприємство відправник в такому разі несе відповідальність за можливий простій транспортного засобу в очікуванні вантажу. У зв'язку з цим, технологія виконання вантажних і комерційних операцій розробляється в технологічному процесі роботи перевантажувальної станції (залізничної, авто, портом), де ***технологічний процес перевантажувальної станції*** - це сукупність способів і засобів які найкращим чином забезпечують у конкретних ситуаціях виконання певних виробничих функцій.

Таким чином, критеріями оптимального технологічного процесу є:

- 1) найкраще використання переробної спроможності технічних засобів;
- 2) своєчасна обробка вантажів і документів;
- 3) прискорення обороту машин, судів, вагонів і контейнерів;
- 4) збереження вантажів;
- 5) максимальна продуктивність праці;

б) висока культура обслуговування підприємств, організацій та окремих громадян, які користуються послугами транспорту.

Виробничо-технологічний цикл вантажних і комерційних операцій виконується в пункті відправлення вантажу, в шляху його проходження і в пункті призначення. Виробничо-технологічний цикл вантажних і комерційних операцій включає в себе: прийом, зберігання, навантаження, операції по відправленню вантажів, операції на шляху прямування і по прибутті, транспортно-експедиторські операції, вивантаження і видачу вантажів.

1.3.3 Якість транспортних послуг

Вирішення проблеми ефективності розподілу товарів і підвищення рівня якості обслуговування споживачів послуг транспорту в ринкових умовах тісно пов'язується з проблемою якості послуг. Тільки високий рівень якості обслуговування може забезпечити надійний ринок збуту для послуг комерційної діяльності підприємств транспорту. Високий рівень якості та ефективності обслуговування повинні підкріплюватися відповідним рівнем матеріально-технічного забезпечення, включаючи розвинену систему складських і контейнерних терміналів, сучасну вантажно-розвантажувальну техніку, комп'ютерні засоби інформатики і управління.

Як правило, концентруються два напрямки в організації послуг транспорту:

- 1) пристосування асортименту пропонованих послуг до специфічних вимог споживачів;
- 2) активне формування потреби і попиту з метою найбільш прибуткової реалізації наявних послуг (пропозиція уніфікованих послуг).

Дослідження та аналіз проблеми якості транспортно-експедиційного обслуговування споживачів послуг транспорту показує, що в основі існуючих концепцій обслуговування лежить розуміння, яке стверджує, що високий рівень якості обслуговування споживачів послуг транспорту досягається за умови забезпечення комплексного й системного-уніфікованого обслуговування. Разом з тим обслуговування з ширшим асортиментом пропонованих послуг, ніж ті, що необхідні споживачеві, буде обходитися споживачеві дорожче.

При визначенні якості транспортних послуг необхідно враховувати такі особливості:

- 1) послуга не може існувати поза процесом її виробництва, а отже, накопичуватися;

2) продаж послуги - це, практично, продаж самого процесу праці, отже, якість послуги - це якість самого процесу праці;

3) послуга являє собою конкретну споживчу вартість лише в певний час на певному напрямі, що різко обмежує можливість її заміни на ринку транспортних послуг;

4) на транспортні послуги існують значні коливання попиту як у часі, так і в просторі;

5) транспорт не володіє великими можливостями для згладжування нерівномірності і особливо піків попиту;

6) пропозиція транспортних послуг відрізняється малою гнучкістю в пристосуванні до попиту, змінюючись в часі і в просторі;

7) пропозиція транспортних послуг зазвичай менш надійна з точки зору технології, ніж пропозиція інших послуг (вплив метеорологічних і кліматичних умов);

8) створення додаткової провізної здатності для безперешкодного задоволення всіх коливань транспортного попиту коштує дорого.

В умовах ринку якість транспортних послуг визначається як той рівень споживчих властивостей і надійності транспортної послуги, який потрібен ринку (споживачеві) і який виробники здатні забезпечити по прийнятній ціні.

Кожен вид транспортної послуги володіє певною сукупністю властивостей і характеристик, що задовольняють потреби споживача, тому основний вид послуги транспорту - перевезення вантажу не може бути спожито самостійно і в більшості випадків супроводжується наданням таких додаткових видів послуг, як, наприклад, вантажно-розвантажувальні, експедиторські, вагові та пакувальні роботи.

Якість послуг транспорту можна розглядати як якість сукупності видів послуг, що надаються підприємствами транспорту і здатних задовольнити існуючі або можливі потреби споживача. Особливу проблему представляє визначення якості доставки вантажів. Час (терміни) доставки вантажів розглядається як один з найбільш значущих параметрів якості обслуговування споживачів.

В умовах ринкової економіки є важливим досягнення оптимального співвідношення витрат на транспортні послуги до якості обслуговування споживача послуг, якого залучають мінімальні терміни доставки, максимальне збереження вантажу, зручності з прийому та здачі вантажів і можливість отримання достовірної інформації про тарифи, умови перевезення та місця розташування вантажу. Тоді споживач транспортних послуг готовий нести

відповідні витрати. Діяльність транспорту повинна ґрунтуватися на потребах клієнта. Якість доставки передбачає швидкість і регулярність доставки вантажів, збереження вантажів при перевезенні та ліквідацію зайвих перевантажувальних операцій.

Резюме

Значні економічні реформи і перетворення в трансформації економіки України приводять до нових відносин у сфері господарської діяльності підприємств транспорту таким чином, що вся діяльність підприємств підпорядкована основним вимогам, таким як виконання договірних зобов'язань з виконання плану перевезень, якнайшвидшої доставки вантажів з найменшими витратами. Транспортні підприємства численні, в основному вони невеликі за розмірами і територіально розкидані. Вплив випадковостей робить виробничий процес на транспорті нестійким і заздалегідь важко прогнозованим.

Вартість надання послуг з перевезення й зберігання вантажів взаємопов'язані між собою і повинні розглядатися, як доповнюючі одна одну. Підвищення ефективності доставки знижує запити на зберігання, а підвищення ефективності зберігання на складах, забезпечує високу схоронність вантажів в очікуванні перевезення. Метеоумови також можуть значно вплинути на остаточну вартість перевози мого вантажу, може знизитися запланована швидкість руху транспортного засобу, аж до його зупинки, що відповідно викликає витрати і змінить вартість вантажу в більшу сторону. Тому проектування комерційної роботи на засадах прогресивних технологій та системної організації перевезень вантажів видається важким комплексним завданням, від правильного вирішення якого значною мірою залежать економічні й фінансові показники роботи транспортних підприємств. У результаті проектування комерційної роботи для заданих умов повинна бути обрана високопродуктивна і економічна схема механізації, визначені необхідні технічні та трудові ресурси, розроблена технологія вантажно-розвантажувальних робіт, розраховані техніко-економічні показники. Для найбільш оптимального транспортування вантажів необхідно повністю знати всі тонкощі перевезення конкретних найменувань вантажів, володіти сучасною матеріально-технічною базою і кваліфікованими співробітниками.

В залежності від роду вантажу, що перевозиться, повинна розроблятися така технологія перевезення і перевантажувального процесу, яка визначає

конкретний спосіб виконання робіт на даній механізованій лінії, вказуючи напрям переміщення вантажу, склад і способи виконання операцій, пристосування і порядок їх використання, кількість зайнятих робітників, їх розстановку по ланках, а також вказує необхідний такелаж і сепараційні матеріали при безпосередньому транспортуванні вантажів, що в свою чергу має бути економічно доцільним і вигідним як для підприємства-перевізника так і підприємства-відправника вантажу.

Визначивши сутність концепції комерційно-посередницької роботи переходимо до питань створення суб'єкту підприємницької комерційної діяльності

3. Створення суб'єкту підприємницької діяльності та його установчих документів

Досить часто підприємці, які мають необхідні навички створення підприємств, більше потерпають від відсутності перспективних комерційних ідей, ніж від відсутності фінансових ресурсів. Життєздатні комерційні ідеї потрібні не тільки для того, щоб розпочати свою власну справу, але й для успішного функціонування бізнесу на всіх його етапах. Нові комерційні ідеї потрібні для:

- розробки нових видів продукції, послуг;
- захоплення нових ринків та залучення нових клієнтів;
- зменшення рівня витрат виробництва;
- підвищення прибутковості бізнесу та ін.

Після виникнення у комерсанта підприємницької ідеї потрібно приймати такі три рішення: купувати діюче підприємство, реорганізувати існуюче або створити нове. Створення нового підприємства методологічно охоплює усі підприємницькі рішення.

Існує більше 40 організаційно-правових форм господарювання, але ми зупинимось на основних: приватні підприємства, суб'єкти підприємницької діяльності фізичні особи, виробничі кооперативи, комунальні підприємства, акціонерні товариства (відкриті та закриті), повні товариства, товариства з обмеженою відповідальністю, товариства з додатковою відповідальністю та командитні товариства.

Для виконання розрахунково-графічного роботи (реферату) задається одна з наведених вище організаційно-правових форм власності, таблиця 3.1.

Таблиця 3.1 – Вибір організаційно-правової форми господарювання

Варіант	Скорочена назва	Назва організаційно-правової форми власності
0	СПДФО	Суб'єкт підприємницької діяльності - фізична особа
1	ПП	Приватне підприємство
2	ВК	Виробничий кооператив
3	КП	Комунальне підприємство
4	ЗАО	Закрите акціонерне товариство
5	ВАТ	Відкрите акціонерне товариство
6	ПТ	Повне товариство
7	ТОВ	Товариство з обмеженою відповідальністю
8	ТДВ	Товариство з додатковою відповідальністю
9	КТ	Командитне товариство

*Примітка: номер варіанту повинен відповідати останній цифрі залікової книжки.

Основними установчими документами для створення суб'єкта підприємницької діяльності – юридичної особи є засновницький договір та статут.

Засновницький договір – це угода між засновниками суб'єкта підприємницької діяльності, в якій регламентуються питання створення юридичної особи, формування статутного фонду, даються відомості про засновників. обумовлюються майнові, фінансові, організаційні умови взаємодії між засновниками, порядок розподілу прибутку та покриття збитків. При складанні засновницького договору особливу увагу слід звернути на визначення конкретних розмірів, строків і порядку участі засновників у формуванні статутного фонду; умов участі засновників (учасників) у розподілі прибутків та покриття збитків; прав і обов'язків засновників (учасників). Згідно законодавства засновницький договір складають повні та командитні товариства.

Статут – основний документ, який регламентує діяльність юридичної особи. Завдання статуту - дати повне уявлення про правовий статус та види діяльності суб'єкта підприємницької діяльності як самостійного суб'єкта господарювання. У цьому розумінні статут – нормативний документ, що

доповнює та конкретизує більшість положень засновницького договору. Статут пишеться в довільній формі та повинен містити такі обов'язкові відомості: засновники суб'єкта підприємницької діяльності; повна назва та повне найменування юридичної особи; місцезнаходження суб'єкта підприємницької діяльності (повна адреса); мета та предмет діяльності; порядок утворення майна; органи управління, порядок їх створення та компетенція; повноваження трудового колективу та його виборних органів; умови реорганізації та ліквідації.

Чинне законодавство не містить спеціальних вимог щодо змісту та розмежування окремих положень статуту. Приклад статуту ТОВ "Фірма "КОМ БУД" наведено у Додатку 1.

Завдання для самостійного виконання:

- 1) обрати варіант організаційно-правової форми власності та визначити його зміст, керуючись даними таблиці 3.1.;
- 2) написати статут або засновницький договір підприємства, яке планується створити;
- 3) зробити висновки;
- 4) здати завдання на перевірку викладачу.

3.1 Комерційна робота на транспортному підприємстві

Сутність комерційної роботи на транспортному підприємстві характеризується особливостями, які необхідно враховувати при обґрунтуванні показників обсягу його діяльності. На відміну від інших галузей промисловості, транспортне підприємство не виробляє нових матеріальних благ, а тільки переміщує їх у просторі. Всі перевезення вантажів обліковуються за відправлення в тоннах, включаючи вагу тари вантажу, а також вагу пристроїв та обладнання, що застосовуються при перевезеннях.

Вся комерційна діяльність підприємств транспорту підпорядкована основним вимогам, таким як виконання договірних зобов'язань з виконання плану перевезень та якнайшвидшої доставки вантажів з меншими витратами. Важливо, щоб всі матеріальні цінності, надані до перевезення, були доставлені в пункти споживання в найкоротші терміни і в цілості. Це є одним їх найважливіших умов розвитку галузей промисловості, правильної організації виробництва і товарообігу. Процес перевезень вантажів і пасажирів представляє собою досить складний комплекс технологічних, технічних комерційних та фінансових операцій, який виконується численними виробничими підприємствами транспорту, створюючи єдиний транспортний конвеєр, який для комерційної діяльності є процес доставки вантажу, що найбільш повно задовольняє одержувача як за термінами доставки, так і по вартості послуг транспорту.

У зв'язку з цим, необхідно повторно проробити розділі ЗМ1: глянути поняття транспортної послуги, способів перевезення вантажів і поділ транспортного процесу на складові операції:

- 1) дати поняття транспортної послуги та виявити її відмінні риси;
- 2) розглянути організацію та способи перевезень;
- 3) визначити зміст транспортних операцій, що представляють найбільший інтерес для комерційної діяльності на транспорті і складають транспортний виробничий процес.

4. Створення бізнес-плану суб'єкту підприємницької діяльності. План та прогноз на підприємстві

Бізнес-план підприємства – чітко підготовлений документ, в якому викладається зміст обраного виду діяльності, поставлені цілі й планомірно організовані заходи, спрямовані на досягнення цих цілей.

Правильно складений бізнес-план у підсумку відповідає на прогностичні запитання: чи варто займатися даним видом діяльності і чи принесе справа, що планується, прибуток, який дозволить окупити затрачені сили і засоби?

Бізнес-план повинен бути складений обов'язково в письмовій формі, тому що неформальні, усні пропозиції можуть призвести або до того, що підготовчий період буде надзвичайно тривалим, або просто до провалу бізнес-ідеї.

Процес розробки бізнес-плану розпочинається із збору інформації і прогнозування видів діяльності підприємства, що стосується майбутнього бізнесу. До цієї інформації належить маркетингова, виробнича й фінансова. Ідея виявиться успішною, якщо знайти свого споживача. В умовах ринкової економіки людям неможливо продати те, що вони не хочуть купувати, і легко продати те, що хочуть і можуть купувати.

Зміст бізнес-плану проробити самостійно, який наведено у Додатку 2.

Завдання для самостійного виконання:

- 1) необхідно скласти власний бізнес-план для створеного підприємства;
- 2) зробити висновки;
- 3) здати завдання на перевірку викладачу.

5. Державна реєстрація та легалізація суб'єктів підприємницької діяльності

Щоб зайнятися будь-якою комерційною діяльністю з метою одержання прибутку, громадянин зобов'язаний зареєструватися як суб'єкт підприємницької діяльності. Реєстрація проводиться відповідно до Закону України від 15.05.2003 р. №755- IV "Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців", що набрала чинності з 1 липня 2004 р.

Статтею 5 Закону визначено, що державна реєстрація юридичних і фізичних осіб-підприємців проводиться державним реєстратором виключно у виконавчому комітеті міської Ради міста обласного значення або в районній Раді у містах Києві й Севастополі, державній адміністрації за місцем проживання фізичної особи - підприємця (місцем проживання фізичної особи - підприємця є житловий будинок, квартира, інше приміщення, придатне для проживання в

ньому (гуртожиток, готель тощо) у відповідному населеному пункті, в якому фізична особа проживає постійно, переважно або тимчасово, що знаходиться за певною адресою, за якою здійснюється зв'язок з фізичною особою - підприємцем).

Для проведення державної реєстрації фізична особа, яка має намір стати підприємцем, повинна подати особисто (надіслати рекомендованим листом з описом вкладення) державному реєстратору за місцем проживання такі документи:

- заповнену реєстраційну картку на проведення державної реєстрації фізичної особи-підприємця;
- копію довідки про включення заявника до Державного реєстру фізичних осіб платників податків та інших обов'язкових платежів;
- документ, що підтверджує внесення реєстраційного збору за проведення державної реєстрації фізичної особи - підприємця.

Документи, які подаються для проведення державної реєстрації фізичної особи - підприємця, приймають за описом, копія якого в день надходження документів видається (надсилається рекомендованим листом) заявнику з відміткою про дату надходження документу.

Строк державної реєстрації фізичної особи - підприємця **не повинен перевищувати два робочих дні** з дати надходження документів для проведення державної реєстрації фізичної особи - підприємця.

Державна реєстрація фізичних та юридичних осіб проводиться державним реєстратором. Державний реєстратор - це особа, яка призначається на посаду і підпорядковується міському голові міста обласного підпорядкування або голові районної державної адміністрації при погодженні цієї кандидатури із спеціально уповноваженим органом з питань державної реєстрації.

Свідоцтво про державну реєстрацію фізичної особи - підприємця повинно бути оформлене державним реєстратором і видане (надіслане рекомендованим листом) заявнику **не пізніше наступного робочого дня** з дати державної реєстрації. Порухення строків видачі (направлення рекомендованим листом) свідоцтва про державну реєстрацію фізичної особи — підприємця, повідомлення про відмову у проведенні державної реєстрації або про залишення документів без розгляду вважається відмовою у проведенні державної реєстрації і може бути оскаржено у суді.

Державний реєстратор не пізніше наступного робочого дня з дати державної реєстрації фізичної особи — підприємця зобов'язаний передати відповідним органам статистики, державної податкової служби, Пенсійного

фонду України, фондів соціального страхування повідомлення про проведення державної реєстрації фізичної особи — підприємця із зазначенням номера й дати внесення відповідного запису до Єдиного державного реєстру і відомості з реєстраційної картки на проведення державної реєстрації фізичної особи — підприємця для взяття її на облік.

Суб'єкти підприємницької діяльності - юридичні та фізичні особи, які пройшли державну реєстрацію, заносяться до Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців (далі – Єдиний державний реєстр).

Єдиний державний реєстр створюється з метою забезпечення органів державної влади та інших зацікавлених осіб достовірною інформацією про суб'єктів підприємництва - юридичних осіб. Цей реєстр ведеться на електронних носіях відповідно до державних стандартів, що забезпечує його сумісність і взаємодію з іншими інформаційними системами.

До Єдиного державного реєстру заносяться такі відомості: повне найменування юридичної особи; ідентифікаційний код; форма власності; організаційно-правова форма; місцезнаходження юридичної особи; основні види діяльності; дані про розмір статутного фонду, у тому числі частки кожного із засновників; дата і номер запису про проведення державної реєстрації; місцезнаходження реєстраційної справи та інші відомості. Відомості, що містяться в Єдиному державному реєстрі, є відкритими та загальнодоступними.

Державна реєстрація суб'єктів підприємницької діяльності - юридичних осіб проводиться **виключно** у виконавчому комітеті міської ради міста обласного значення або у районній державній адміністрації за місцезнаходженням юридичної особи. Для проведення державної реєстрації юридичних осіб в містах створюються так звані **реєстраційні палати**. Місцезнаходженням юридичної особи вважається місце, де розміщується постійно діючий виконавчий орган (офіс) юридичної особи. За цією адресою інші зацікавлені особи можуть здійснювати з даною юридичною особою необхідний зв'язок.

Для проведення державної реєстрації юридичної особи засновник (засновники) подають державному реєстратору такі **документи**:

- реєстраційну картку встановленого зразка;
- копію рішення засновника (засновників) про створення юридичної особи;
- два примірники установчих документів;
- документ про сплату реєстраційного збору.

В окремих випадках подаються додаткові документи. У разі, якщо проводилось резервування найменування, подається чинна довідка з Єдиного державного реєстру. При створенні об'єднань подається рішення Антимонопольного комітету. У разі встановлення вимог щодо формування статутного фонду подаються документи, що підтверджують внесення засновниками вкладу (вкладів) до статутного фонду в розмірі, який встановлено законом. У разі державної реєстрації відкритого акціонерного товариства подається звіт про проведення підписки на акції, який повинен бути засвідчений Державною комісією з цінних паперів та фондового ринку. У разі державної реєстрації підприємства, яке створюється шляхом поділу, подається розподільчий баланс тощо.

Реєстраційна картка – документ встановленого зразка, який підтверджує волевиявлення особи (осіб) щодо створення та державної реєстрації суб'єкта підприємницької діяльності - юридичної особи. Реєстраційні картки бувають різних форм в залежності від того, яким чином створюється нова юридична особа. Реєстраційні картки складаються із декількох сторінок (до 10-ти і більше), **кожна із яких підписується засновником.**

Реєстраційна картка заповнюється машинодруком або від руки друкованими літерами. Приклад заповнення реєстраційної картки наведено у Додатку 3.

Копія рішення засновника (засновників) – це наказ, розпорядження, постанова, ухвала тощо відповідного керівного органу, протокол зборів засновників або інший документ, в якому засвідчується рішення про створення суб'єкта підприємницької діяльності - юридичної особи.

Підставами для відмови у проведенні державної реєстрації юридичної особи є:

- невідповідність відомостей, які вказані в реєстраційній картці, відомостям, які зазначені в документах, що подані для проведення державної реєстрації юридичної особи;
- відсутність в документах положень, які визначені чинним законодавством;
- наявність в Єдиному державному реєстрі найменувань, які тотожні найменуванню юридичної особи, що має намір зареєструватися;
- наявність обмежень на зайняття відповідних посад, встановлених законом щодо осіб, які зазначені як посадові особи органу управління юридичної особи, тощо.

За відсутності підстав для відмови державний реєстратор повинен:

- внести до реєстраційної картки заявника 8-значний ідентифікаційний код відповідно до вимог Єдиного державного реєстру підприємств та організацій України;

- внести до Єдиного державного реєстру запис про проведення державної реєстрації юридичної особи: оформити та видати заявнику (не пізніше наступного робочого дня з дати державної реєстрації) **свідоцтво про державну реєстрацію**, а також один примірник оригіналу установчих документів з відміткою державного реєстратора про проведення державної реєстрації.

Строк державної реєстрації юридичної особи не повинен перевищувати три робочих дні з дати надходження документів.

Свідоцтво про державну реєстрацію - це документ встановленого зразка, який засвідчує факт внесення до Єдиного державного реєстру запису про державну реєстрацію юридичної особи.

Після внесення до Єдиного державного реєстру запису про проведення державної реєстрації юридичної особи державний реєстратор повинен сформулювати так звану **реєстраційну справу**. Реєстраційна справа має реєстраційний номер, який присвоюється при внесенні запису про проведення державної реєстрації до Єдиного державного реєстру. Реєстраційна справа повинна зберігатись в державній архівній установі протягом 75 років з дати її передачі до державної архівної установи.

Державний реєстратор не пізніше наступного робочого дня з дати державної реєстрації юридичної особи зобов'язаний передати відповідним органам статистики, державної податкової служби, Пенсійного фонду України, фондів соціального страхування спеціальні **повідомлення про проведення державної реєстрації юридичної особи**. На підставі цих повідомлень зазначені органи беруть дану юридичну особу на облік.

6. Легалізація суб'єктів підприємницької діяльності

Обмеженню (ліцензуванню) підприємницької діяльності підлягають тільки ті види підприємницької діяльності, що безпосередньо впливають на здоров'я людини, навколишнє природне середовище і безпеку держави. Для здійснення підприємницької діяльності, що підлягає ліцензуванню, необхідно одержати відповідну ліцензію і додержуватися визначених умов і правил здійснення такого виду діяльності (ліцензійні умови), які встановлює Кабінет Міністрів України або уповноважений ним орган.

Ліцензія - документ державного зразка, який засвідчує право ліцензіата на провадження зазначеного в ньому виду господарської діяльності впродовж визначеного строку за умови виконання ліцензійних умов.

Ліцензійні умови - встановлений з урахуванням вимог законів вичерпний перелік організаційних, кваліфікаційних та інших спеціальних вимог, обов'язкових для виконання при провадженні видів господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню. У ліцензійні умови щодо видів господарської діяльності, для провадження яких необхідні спеціальні знання, включаються кваліфікаційні вимоги до працівників суб'єктів господарювання - юридичних та (або) до фізичних осіб - суб'єктів підприємницької діяльності.

Види господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню наведені у Додатку 4.

Законом України від 23.03.96 р. № 98/96-ВР "Про патентування деяких видів підприємницької діяльності" із змінами й доповненнями визначено порядок патентування торговельної діяльності за готівкові кошти, а також з використання інших форм розрахунків і кредитних карток, діяльності у сфері торгівлі іноземною валютою, діяльності з надання послуг у сфері грального бізнесу та побутових послуг, що проводиться суб'єктами підприємницької діяльності.

Дія Закону не поширюється на торговельну діяльність і діяльність, пов'язану з наданням побутових послуг:

- підприємств і організацій військової торгівлі, аптек, що перебувають у державній власності. й торговельно-виробничих державних підприємств робітничого постачання у селах, селищах і містах районного підпорядкування;
- суб'єктів підприємницької діяльності — фізичних осіб, які:
- здійснюють торговельну діяльність з лотків, прилавків і сплачують ринковий збір (плату) за місце для торгівлі продукцією в межах ринків усіх форм власності;

- сплачують податок на промисел у порядку, передбаченому чинним законодавством;

- здійснюють продаж вирощеної в особистому підсобному господарстві, на присадибній, дачній, садовій і городній ділянці продукції рослинництва, худоби, кролів, нутрій, птиці (як у живому вигляді, так і у вигляді продуктів первинної переробки), продукції власного бджільництва;

- сплачують державне мито за нотаріальне посвідчення договорів відчуження власного майна у разі, якщо товари кожної окремої категорії відчужуються не частіше одного разу на календарний рік;

- сплачують фіксований податок відповідно до законодавства про оподаткування прибутків фізичних осіб;

- суб'єктів підприємницької діяльності, утворених громадськими організаціями інвалідів, які мають податкові пільги відповідно до чинного законодавства і здійснюють торгівлю виключно продовольчими товарами вітчизняного виробництва і продукцією, виготовленою на підприємствах Українського товариства сліпих і Українського товариства глухих.

Завдання для самостійного виконання:

1. Скласти реєстраційну картку на проведення державної реєстрації юридичної особи, яку планується створити та зареєструвати, описати весь шлях проходження реєстрації суб'єктів підприємницької діяльності;
2. Визначитись в необхідності отримання ліцензії та патенту на обраний вид діяльності;
3. Зробити висновки й здати завдання на перевірку викладачу.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Большая экономическая энциклопедия. – М.: Эксмо, - 2008. - 816 с.
2. Закон України "Конституція України" №254к/96-ВР від 28.06.96., - Режим доступу: <http://www.portal.rada.gov.ua>.
3. Господарський кодекс України: - К.: Велес, 2004. - 164 с.
4. Цивільний кодекс України: - К.: Велес, 2004.- 278 с.
5. Закон України "Про банки і банківську діяльність" від 07.12.2000.№2121-III, (зі змінами та доповненнями). - Режим доступу: <http://www.portal.rada.gov.ua>.
6. Закон "Про національну депозитарну систему та особливості електронного обігу цінних паперів в Україні " №710/97-ВР від 10.12.97 (зі змінами та доповненнями), - Режим доступу: <http://www.portal.rada.gov.ua>.
7. Закон України "Про господарські товариства" №1576-12 від 19.09.91., (зі змінами та доповненнями). - Режим доступу: <http://www.portal.rada.gov.ua>.
8. Закон України "Про інвестиційну діяльність" №1560-12 від 18.09.91., (зі змінами та доповненнями). - Режим доступу: <http://www.portal.rada.gov.ua>.
9. Закон України "Про цінні папери і фондовий ринок" №3480-IV від 23.02.06. - Режим доступу: <http://www.portal.rada.gov.ua>.
10. Закон "Про банки і банківську діяльність" №2121-111 від 07.12.2000., (зі змінами та доповненнями). - Режим доступу: <http://www.portal.rada.gov.ua>.
11. Закон України "Про ліцензування певних видів господарської діяльності" №1775-3 від 01.06.2000.,(зі змінами та доповненнями). - Режим доступу: <http://www.portal.rada.gov.ua>.
12. Закон України "Про патентування деяких видів підприємницької діяльності" №98/96-ВР від 23.03.96., (зі змінами та доповненнями). - Режим доступу: <http://www.portal.rada.gov.ua>.
13. Закон України "Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців" №755-4 від 15.05.03. - Режим доступу: <http://www.portal.rada.gov.ua>.
14. Агафонова Л. Підготовка бізнес-плану. Практикум 3-тє вид. - К.: Знання, 2001,- 160 с.
15. Альбеков А.У., Согомонян С.А. Экономика коммерческого предприятия.
16. Антонюк Н.А. Словник - довідник підприємця. Ринок: економіка, маркетинг. Фінанси. Закони. - Херсон. 1993. - С. 41.
17. Осипова Л. В., Синяєва Ю.М. Основы коммерческой деятельности. Учебник для вузов. - 2-е изд., перераб. и доп. - М.: ЮНИТИ - ДАНА, 2000. - 624 с.
18. Панкратів Ф.Г., Серьогіна Т.К. Комерційна справа: Навч. посібник. 2-е вид. - Рівне: Вертекс, 2002. - 352 с.
19. Тарасюк Г. М. Планування комерційної діяльності: Навч. посібник - К.: Каравела, 2005. - 400 с.

ЕКОНОМІЧНИЙ ГЛОСАРІЙ

Прогноз (грец. - «передбачення, прогноз») - науково обґрунтований висновок про те, в якому стані об'єкт може опинитися в майбутньому, або про альтернативні шляхи і терміни досягнення цих станів. Висновок носить ймовірнісний характер, проте він все ж таки володіє достатньою мірою достовірності. Якщо достовірність є повною, застосовується термін «прогноз». На практиці прогноз - це документ, що фіксує можливий ступінь досягнення тих або інших цілей залежно від способу майбутніх дій (або відсутності яких-небудь дій).

Прогнози економічні класифікуються на оперативні, короткострокові і перспективні (середньострокові, довгострокові). Важливе економічне значення мають прогнози довгострокові.

По способах видачі результатів прогнози діляться на точечні та інтервальні.

По методах розробки виділяють пасивний прогноз, він ґрунтується на вивченні економічних процесів з великою інерційністю, і цільовий, або активний (умовний), прогноз, який ґрунтується на системі моделей економічної динаміки, що враховують вірогідність деякої дії на загальний хід економічних процесів.

Ще виділяють прогноз на майбутній період, вироблений в ході дослідження сьогодення і минулого, і прогноз, пророчий минулому (вже відомому) значенню досліджуваних змінних на основі даних, що передували останнім. Цей прогноз потрібний для перевірки точності всієї прогнозної моделі, а значить, для оцінки точності прогнозу на майбутнє.

Прогноз грошового потоку - фінансовий прогноз руху грошових коштів (грошового потоку) з визначенням їх джерел і напрямів використання.

Прогнози грошових потоків складаються на рік і більш тривалий термін (для найближчих одного-двох років - з розбиттям по місяцях). Величини грошових потоків, позначені прогнозом, беруться до уваги для оцінки інвестиційних проектів.

Прогноз прибутку - прогноз керівництва акціонерної компанії відносно очікуваного прибутку. Якщо мова йде про новий випуск акцій, з прогнозом прибутку допоможуть бухгалтери, що готують звіт, або спонсор випуску акцій. Для компанії, що діє, необов'язкове надання прогнозу прибутку одночасно зі своїми розрахунками, а коли це робиться, прогноз готують аудитори компанії.

Прогноз формальний - розрахункові фінансові показники, що дають уявлення про наслідки для компанії у випадку, якщо б вона уклала дану операцію раніше діючого моменту часу (для їх отримання вносяться відповідні виправлення у фінансову інформацію про компанію за минулі роки). У США, наприклад, компанія, що має намір стати публічною, зобов'язана в своєму реєстраційному документі представити такі прогнози для всіх значних операцій по злиттю і поглинанням.

Прогноз економічний - один з основних інструментів економічного планування, дає можливість передбачати умови загальної економічної рівноваги протягом того або іншого періоду часу. За допомогою економічного прогнозу можна визначити напрями економічного розвитку і готувати конкретні рішення в області економічної політики, а також оцінювати їх можливі результати. Економічний прогноз будується, як правило, на базі звітних даних за минулі періоди і з дотриманням встановленої номенклатури і правил ведення національних рахунків.

Прогнозування (грец. - «прогноз») - система наукових уявлень про напрями розвинена і майбутньому стані економіки або окремих її елементів. Прогнозування ґрунтується на обробці (спеціальними методами кількісних оцінок) інформації, що є на даний момент, про економічний розвиток, закономірності зміни економіки, конкретні умови її функціонування. При складанні прогнозу соціально-економічного розвитку країни використовуються оцінки перспектив науково-технічного розвитку, прогноз природних ресурсів, демографічний прогноз, соціальні прогнози.

Економічне прогнозування охоплює наступні основні напрями:

- 1).- трудові ресурси, їх використання і відтворення;
- 2).- продуктивність праці;
- 3).- відтворення суспільного багатства;
- 4).- об'єм і склад капітальних вкладень (матеріальних засобів, що виділяються на розширення виробництва);
- 5).- основні і оборотні виробничі фонди (засоби і предмети праці);
- 6).- рівень життя населення;
- 7).- об'єм і структуру доходів населення;
- 8).- народногосподарську динаміку і структурні зрушення у виробництві.

Економічне прогнозування служить основою для формування соціальної і економічної політики країни і розробки відповідних державних програм.

Прогнозування бюджетне - обґрунтоване, таке, що базується на реальних розрахунках припущення про напрями розвитку бюджету, про те, як може мінятися його стан в майбутньому, і альтернативних шляхах і термінах досягнення цих станів. Прогноз ґрунтується на дослідженнях стану бюджету на даний момент, визначенні на основі існуючих закономірностей різних вірогідних об'ємів бюджетних показників.

В ході бюджетного прогнозування вивчаються різні підходи до вироблення бюджетної політики держави, порівнюються різні концепції розвитку бюджету. Береться до уваги безліч чинників (економічних і соціальних, об'єктивних і суб'єктивних), що діють на федеральному, регіональному і місцевому рівнях і так далі. Прогноз стає базою бюджетного планування. Головне в бюджетному прогнозуванні зводиться до прогнозу бюджетних доходів. В ході складання такого прогнозу вирішуються наступні завдання:

- 1) розраховується об'єм фінансових ресурсів в цілому по країні;
- 2) визначається розмір їх можливого вилучення в дохід держави;
- 3) виявляються найбільш ефективні форми і методи вилучення грошових коштів до бюджету;
- 4) досліджуються можливості дії через систему оподаткування на розвиток виробництва і послуг, впровадження нових технологій і др.;
- 5) визначаються оптимальні пропорції розподілу доходів між бюджетами різного рівня - федеральними, регіональними, місцевими.

Базою для прогнозування доходів бюджету є:

- 1) план-прогноз соціально-економічного розвитку країни на відповідний період;
- 2) плани-прогнози галузевих міністерств і відомств;
- 3) прогнозні оцінки обсягів виробництва і реалізації продукції, послуг, прибули;
- 4) доходи недержавних комерційних і некомерційних структур;
- 5) розмір майна юридичних і фізичних осіб;
- 6) об'єм доходів населення, інші платежі.

Прогнозування діяльності фірми - підвищення перспектив розвитку фірми в ході аналізу кон'юнктури ринку, а також передбачуваних змін ринкових умов в майбутньому.

Прогнозовані результати діяльності фірми враховуються в програмах по маркетингу. Вивчаються можливі масштаби реалізації продукції, передбачувані зміни умов збуту або просування товарів.

Прогнозування роботи фірми - підсумок маркетингових досліджень - стає початковим пунктом організації виробництва і продажу саме тій продукції, яка потрібна споживачеві. Цінність в такому прогнозування - правильне визначення чинників, що впливають на кон'юнктуру ринку.

Прогнозування ринку - оцінка перспектив його розвитку. Вивчаються: кон'юнктура ринку, передбачувані зміни ринкових умов в майбутньому. Результати прогнозування ринку закладаються в програмах маркетингу. З'ясовуються можливі масштаби реалізації продукції, прогнозуються зміни умов збуту і просування товарів.

Прогнозування ринку як підсумок маркетингових досліджень стає початковим пунктом організації виробництва і реалізації саме тієї продукції, яка необхідна споживачеві.

Основна мета прогнозування ринку - передбачати тенденції зміни чинників, що впливають на кон'юнктуру ринку. При прогнозуванні ринку використовують:

- 1) короткострокові прогнози (на 1 - 1,5года);
- 2) середньострокові прогнози (на 4 - 6 років);
- 3) довгострокові прогнози (на 10 - 15 років).

При **короткостроковому** прогнозуванні упор робиться на кількісну і якісну оцінку зміни обсягу виробництва, попиту і пропозиції, ступеня конкурентоспроможності товарів і індексів цін, беруться до уваги тимчасові, випадкові чинники.

Середньострокове і довгострокове прогнозування засноване на системі прогнозів: передбаченні кон'юнктури ринку, виявленні співвідношення попиту і пропозиції, обмеженнях, пов'язаних з охороною навколишнього середовища. Короткострокові прогнози націлені в основному на кількісні оцінки, перш за все існуючого рівня цін на ринку, а середньострокові і довгострокові прогнози розглядають вірогідність зміни цін.

Інструментами прогнозування ринку служать формалізовані і кількісні методи, а також метод експертних оцінок.

Методологія прогнозування ринку товарів виробничого призначення істотно відрізняється від тієї, яка використовується при складанні прогнозу ринку товарів широкого споживання. Перша спирається на вивчення інвестиційної політики в галузях, споживаючих товари виробничого призначення, тенденцій науково-технічного прогресу в цих галузях. Основою для другої служать дані опитів споживачів і продавців товарів.

У прогностичних дослідженнях світового ринку практикується вивчення ринків окремих країн (або групи таких ринків). Виявляються властиві для кожного з них і загальні для всіх чинники формування кон'юнктури ринку, вивчається взаємозв'язок цих ринків між собою, а також приватні прогнози, враховуються їх взаємодії й взаємний вплив в рамках світового ринку даного товару.

Прогнозування цін - здійснення прогностичних розрахунків, що визначають цінову динаміку в цілому і в окремих секторах економіки. При оцінці динаміки цін на перспективу вимагають визначення наступні **складові очікуваної зміни цін**: фоновий рівень цін, сезонна складова їх зміни, подієва складова (наприклад, варіанти розвитку політичної ситуації), залишкова складова, що включає можливі невраховані чинники.

Прогнозування динаміки цін здійснюється з використанням двох основних методів:

- 1) експертної розробки прогностичних оцінок;
- 2) методу математичного моделювання на базі стандартних пакетів пофакторного прогнозування економічних показників, що впливають на перспективну динаміку цін. До них відносяться: курс іноземних валют щодо внутрішньої валюти; середні доходи населення, динаміка цін у виробничому секторі, рівень безробіття в країні.

Прогнозування економічне - *передбачення тенденцій розвитку економіки в перспективний період - темпів економічної динаміки, зміни структури економіки, ринкової кон'юнктури цін, економічних стосунків, системи управління-*

Економічне прогнозування - необхідний елемент вироблення ринкової стратегії, обґрунтування цільових програм, ухвалення господарських рішень.

Економічне прогнозування виконує три основні функції ринкової економіки:

- 1) *передбачення тенденцій змін* об'єкту господарювання і навколишнього середовища в майбутньому;
- 2) *оцінку можливих наслідків* схвалюваних господарських рішень (про випуск товарів і послуг, цінних паперів, фінансуванні інвестиційних проектів, встановленні ціни);
- 3) *поточний прогноз результатів виконання* ухваленого рішення, щоб своєчасно скоректувати його у разі потреби.

Система прогнозів в ринковій економіці включає наступні її види:

1) по об'єктах:

- а) *соціальні* (демографічні, потреб і рівня життя, освіти);
- б) *економічні* (структури і динаміки виробництва, кон'юнктура цін, фінансів, ефективності, розвитку управління, інституційних змін);
- в) *науково-технічні* (розвитку науки, інновацій);
- г) *природно-екологічні* (динаміки природних і екологічних процесів відтворення природних ресурсів);
- д) *зовнішньоекономічні* (динаміки світового господарства і ринку, зовнішньоекономічних зв'язків);

2) по горизонту - поточні, короткострокові, середньострокові, довгострокові, наддовгострокові;

3) по суб'єктах прогнозування і територіальному обхваті - локальні, регіональні, національні, галузеві, проблемні, міжнародні, глобальні;

4) по характеру - приватні (по одному показнику) і узагальнювальні (за системою параметрів даного об'єкту); генетичні (прогноз тенденцій); нормативні або телеологічні (передбачення шляхів і термінів досягнення заздалегідь поставленої мети); одно варіантні і багатоваріантні.

СТАТУТ ФІРМИ

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Загальними зборами засновників ТОВ "Фірма "КОМ БУД"

Протокол № від " " 2013 року

СТАТУТ ТОВ "Фірма "КОМ БУД"

1. Загальні положення

ТОВ "Фірма "КОМ БУД" створена Засновниками - громадянами України. Внесок у Статутний фонд фірми майновий – вантажівка «Газель» вартістю 80 000 грн., відповідна частка кожного із засновників:

- Іванов Віктор Васильович — 35 % — 28 000 грн.;
- Козлов Дмитро Григорович— 32,5% — 26 000 грн.;
- Панін В'ячеслав Володимирович— 32,5 % — 26 000 грн.

2. Юридична адреса Фірми: м. Красноград Харківської області, вул. Харківська, 8.

3. Назва українською мовою — ТОВ "Фірма "КОМ БУД", латинським шрифтом - "FIRM "COM BUD".

4. Головним завданням Фірми є виготовлення товарів народного споживання, будівельних матеріалів та інших товарів, не заборонених для виробництва чинним законодавством України; її переробка та реалізація, у тому числі через бартерні поставки для забезпечення Красноградського району нафтопродуктами та екологічно чистою харчовою і промисловою продукцією.

5. ТОВ "Фірма "КОМ БУД" має право вести такі види діяльності:

- виробництво трикотажних і швейних виробів;
- надання послуг населенню, підприємствам, організаціям у сфері побутового обслуговування, автотранспортних послуг, ремонту й обслуговування автотранспортних засобів;
- будівництво реконструкція, реставрація, розробка проектно-кошторисної документації;
- надання послуг у сфері соціально-побутового обслуговування шляхом створення підприємств торгівлі й громадського харчування, готелів, мотелів, кемпінгів, підприємств ігорного бізнесу згідно з чинним законодавством, туризму;

- вирощування звірів цінних хутряних порід, реалізація хутра і виробів з нього;
- виробництво квітникової, сільськогосподарської, тваринницької, рибної продукції;
- торгівельна, торгівельно-посередницька, комерційна діяльність, маркетинг;
- проведення рекламної, експортної, інформаційної, видавничої та консультаційної діяльності;
- здійснення охорони майна підприємств, охорони окремих громадян, охорони вантажних перевезень згідно з чинним законодавством;
- Фірма має право вести всі інші види діяльності, не заборонені чинним законодавством.

2. Зовнішньоекономічна діяльність

2.1. Фірма має право вести всі види зовнішньоекономічної діяльності згідно з чинним законодавством України, а саме:

- експортувати продукцію та вироби, імпортувати сировину, транспортні засоби, іншу продукцію для потреб виробництва і задоволення потреб суспільства;
- вести без валютний обмін на бартерній основі;
- бути учасником спільних підприємств;
- проводити міжнародне транспортне перевезення вантажів та організацію туристичних поїздок;
- брати участь у роботі фондових, товарних, валютних бірж, аукціонах, ярмарках;
- надавати й отримувати кредити у валюті, в тому числі від іноземних партнерів;

3. Юридичний статус

3.1. ТОВ "Фірма "КОМ БУД" є юридичною особою і діє згідно з чинним законодавством України — Господарським Кодексом України, Законами "Про власність", "Про господарські товариства в Україні", а також згідно з особливостями, передбаченими цим Статутом і Установчим договором.

3.2. Фірма має свою печатку, штампи, бланки, веде самостійний баланс, набуває майно, несе обов'язки, виступає позивачем і відповідачем у суді, арбітражі, третейському суді. Вона має право здійснювати будь-яку підприємницьку діяльність, що передбачена Статутом і Установчим договором про створення і діяльність ТОВ "Фірма "КОМ БУД".

3.3. Зміни й доповнення до Статуту, що не суперечать Установчому договору, можуть бути внесені за рішенням зборів Засновників.

Фірма має право здійснювати експортні та імпорتنі операції або товарообмінні операції на внутрішньому і зовнішньому ринках у порядку, передбаченому законодавством України, а також створювати на території України та за її межами представництва, дочірні підприємства, філії, які можуть бути або не бути юридичними особами. Філії та представництва діють на основі положення (Статуту) про них, затвердженого зборами Засновників. Філії є юридичними особами, не відповідають за зобов'язаннями Фірми, а Фірма не відповідає за зобов'язаннями філій.

3.4. Фірма відповідає за своїми зобов'язаннями всім своїм майном. Збитки Фірми відшкодовуються за рахунок резервного фонду, а у випадках, коли коштів резервного фонду не вистачає, - за рахунок інших фондів та коштів, що є у Фірми, а при нестачі цих коштів - за рахунок реалізації майна Фірми. Засновники несуть збитки в межах їх вкладів. Фірма не відповідає за зобов'язаннями Засновників, а Засновники - за зобов'язаннями Фірми, за винятком своєї частки в статутному фонді.

3.5. Фірма створює резервний фонд, що становить 25 % статутного фонду. Резервний фонд формується за рахунок щорічних відрахувань від суми чистого прибутку до досягнення фондом вказаного розміру. Розмір щорічних відрахувань у резервний фонд становить 5 % від суми чистого прибутку Фірми. Чистий прибуток утворюється відповідно до установленого порядку після сплати податків, передбачених законодавством України, і розподіляється за рішенням Засновників.

3.6. Фірма має право визначати в установленому законом порядку ціну продукції, товарів, послуг, що реалізуються нею в Україні та за її межами.

3.7. Фінансова діяльність Фірми здійснюється на основі фінансових планів, які є частиною планів її господарської діяльності. Результати фінансової діяльності Фірми визначаються за підсумками річного бухгалтерського звіту.

4. Органи управління, контролю

4.1. Збори Засновників є вищим органом управління, дирекція — виконавчим органом, ревізійна комісія — контролюючим органом.

4.2. Вищим органом управління Фірмою є збори Засновників, участь в яких беруть Засновники, які мають свою частку у статутному фонді, або їх уповноважені представники.

Керівництво поточною діяльністю Фірми і виконання рішень, прийнятих зборами Засновників, здійснює дирекція, яку очолює директор. Вона призначається зборами Засновників з передачею їй повноважень з керування поточною діяльністю Фірми одноособово в межах компетенції їх прав, визначених Статутом і рішенням зборів Засновників.

4.3. Дирекція зобов'язана протягом двох місяців представляти річні звіти, баланс господарської діяльності, рахунків прибутків і збитків Фірми зборам Засновників.

4.4. Контроль за фінансовою і господарською діяльністю дирекції здійснює ревізійна комісія, затверджена зборами Засновників у кількості не менше трьох чоловік.

5. Охорона власності

5.1. Правова охорона власності Фірми здійснюється відповідно до чинного законодавства України.

6. Персонал Фірми

6.1. Збори Засновників розробляють і затверджують Положення "Про персонал Фірми", відповідно до якого призначеному зборами Засновників директору Фірми надається право найму і звільнення адміністративного, технічного та робочого персоналу.

6.2. Матеріально-технічне забезпечення

6.2.1. Матеріально-технічне забезпечення Фірми здійснюється в порядку, передбаченому чинним законодавством. Установчим договором і Статутом Фірми.

6.2.2. Для захисту авторських прав на свою продукцію Фірма може створювати і використовувати власні товарні знаки й товарні зразки, реєструючи їх у встановленому порядку.

6.2.3. Збереження комерційної таємниці

6.2.4. Кожен із Засновників зобов'язаний зберігати строгу конфіденційність щодо отриманої інформації і вживати всі можливі заходи, щоб зберегти отриману у Фірмі технічну, фінансову, комерційну та іншу інформацію від розголошення.

6.2.5. Обсяг інформації, що підлягає розголошенню, визначається самими Засновниками Фірми.

6.3. Права Засновників Фірми.

6.4. Кожен Засновник має право на отримання інформації і довідок з усіх питань, пов'язаних з діяльністю Фірми, знайомитись з документацією і майновими цінностями, а також вимагати проведення їх перевірки ревізійною комісією або аудиторською організацією.

7. Припинення діяльності Фірми

7.1. Діяльність Фірми може бути припинена у встановленому чинним законодавством порядку згідно з рішенням суду або за рішенням зборів Засновників. Діяльність Фірми також припиняється при зменшенні кількості учасників.

Статут ТОВ "Фірми "КОМ БУД" складений у 8 примірниках для кожного із Засновників та реєстраційних органів українською мовою.

Засновники:

Іванов Віктор Васильович

паспорт IV-XA № 123456. виданий 30. 10.80 Харківським ВВС. проживає:
м. Харків, вул. Леніна, 5/18 (підпис)

Козлов Дмитро Григорович

паспорт III-XA № 789123. виданий 10.09.81 Харківським ВВС, проживає:
м. Харків, вул. Пряма, 4 (підпис)

Панін В'ячеслав Володимирович

паспорт III-XA №456987, виданий 01.05.75 Харківським ВВС, проживає:
м. Харків, вул. Волі, 56/12, тел. 726-47-05 (підпис)

БІЗНЕС-ПЛАН ПІДПРИЄМСТВА

ЗМІСТ БІЗНЕС-ПЛАНУ

1. Резюме

- 1.1. Мета бізнес-плану.
- 1.2. Основні відомості про підприємство, засновників та керівництво.
- 1.3. Потреби у фінансах, джерела і мета фінансування.
- 1.4. Короткий опис бізнесу, його цільового ринкового сегмента та конкурентного середовища.
- 1.5. Переваги пропонованих товарів і послуг перед конкурентами.
- 1.6. Складові впевненості її успіху справи й складові довіри до бізнесу.
- 1.7. Основні фінансові пропозиції.

2. Юридичний статус підприємства

- 2.1. Повна і скорочена назва підприємства.
- 2.2. Код ЄДРПОУ.
- 2.3. Юридична і поштова адреса, банківські реквізити, телефон дирекції, телефакс, телефон.
- 2.4. Номер, дата і орган реєстрації підприємства.
- 2.5. Повна назва й юридична адреса організації (об'єднання, асоціації, концерну, корпорації і т. п.), до складу якої входить підприємство.
- 2.6. Форма власності.
- 2.7. Перелік підприємств з означенням їх внеску до статутного капіталу.
- 2.8. Керівники підприємства та їх службові телефони.
- 2.9. Обґрунтування пропонованої організаційно-правової форми підприємства та перспективи її подальшої зміни.
- 2.10. Символіка підприємства.

3. Основні напрями і мета діяльності підприємства

- 3.1. Задоволення потреб та інтересів цільових ринків.
- 3.2. Основна мета діяльності.
- 3.3. Допоміжна мета діяльності.

4. Історична довідка про діяльність підприємства

- 4.1. Стадії розвитку підприємства.
- 4.2. Спеціалізація діяльності підприємства.
- 4.3. Характеристика обсягів виробництва, реалізації товару і надання послуг.
- 4.4. Загальні висновки про сучасний стан підприємства.

4.5. Опис земельної ділянки, приміщень і виробничих площ.

4.6. Характеристика машин та обладнання.

5. Види бізнесу, продукція і послуги

5.1. Сфери діяльності підприємства.

5.2. Опис продукції і послуг.

5.3. Відмінні риси чи унікальність продукції і послуг.

5.4. Використання технологій, їх прогресивність, рівень кваліфікації персоналу.

5.5. Наявність ліцензій і патентних прав.

5.6. Перспективи удосконалення продукції і послуг.

6. Ринки й характеристика конкурентного середовища

6.1. Клієнтура і покупці підприємства.

6.2. Сегменти ринку.

6.3. Розмір ринку та його зростання.

6.4. Історичний та сучасний поділ ринку та перспективи його зміни.

6.5. Ймовірна реалізація продукції і послуг підприємства по ринках збуту.

6.6. Пропозиції організації сервісного обслуговування.

6.7. Особливі характеристики ринку.

6.8. Наявність і ступінь конкуренції та інші фактори впливу.

6.9. Характеристика сильних та слабких сторін конкурентів.

6.10. Конкурентні переваги підприємства і впевненість в успіху справи.

6.11. Заходи з підвищення конкурентоспроможності товарів і послуг.

7. План маркетингової діяльності

7.1. Маркетингова служба підприємства.

7.2. Суть стратегії маркетингу.

7.3. Передбачуваний обсяг продажу товарів.

7.4. Канали збуту і розповсюдження товарів.

7.5. Цінова політика.

7.6. Сервісне обслуговування.

7.7. Заходи щодо стабільного позиціювання товарів і послуг на ринку та боротьби з конкурентами.

7.8. Бюджетні дані щодо затрат на маркетингові заходи.

7.9. Подальша стратегія маркетингу.

8. Перспективи розвитку бізнесу

8.1. Стадії розвитку бізнесу, бенчмаркінг*.

8.2. Передбачувані труднощі й ризик.

8.3. Удосконалення якості продукції і послуг.

8.4. Розробка видів продукції і послуг в майбутньому.

* **бенчмаркінг** - дослідження технології, технологічних процесів, методів організації виробництва і збуту продукції на кращих підприємствах-конкурентах в цілях підвищення ефективності діяльності власної фірми. У основі бенчмаркінга лежить **аналіз переваг** - погляд на внутрішню діяльність, функції і досвід підприємства, здійснюваний для того, щоб проаналізувати свою роботу, виявити недоліки у функціонуванні підприємства й усунути слабкі місця.

Процесом бенчмаркінга є сукупність чотирьох етапів:

- 1) визначення об'єкту аналізу переваги, якими можуть виступати товари, підприємства, підрозділи підприємств;
- 2) виявлення партнерів по аналізу переваги, що полягає в пошуку найбільш сильних конкурентів, які повинні мати високий ступінь зіставності (порівняння) з власним підприємством;
- 3) збору інформації, що включає не тільки збір кількісних і якісних даних, але й вивчення чинників, що визначають ефективність роботи підприємства;
- 4) аналізу інформації і пошуку шляхів зміцнення конкурентних позицій і вдосконалення діяльності підприємства.

9. План виробничої діяльності

- 9.1. Опис виробничого процесу та пропозиції щодо його удосконалення.
- 9.2. План виробництва продукції (продаж товарів чи надання послуг).
- 9.3. Виробнича кооперація і використання субпідрядників.
- 9.4. Заплановані витрати на виробництво конкретних видів продукції та надання послуг, їх рентабельність.
- 9.5. Заходи щодо забезпечення якості продукції та послуг.

10. Техніко-технологічний план

- 10.1. Наявність і використання виробничих потужностей по видах продукції та послуг.
- 10.2. Заходи щодо створення необхідних потужностей.
- 10.3. Техніко-технологічні проблемні питання, що вимагають вирішення.
- 10.4. Перелік, джерела і строки одержання необхідного обладнання, засобів механізації та автоматизації для збільшення потужностей.
- 10.5. Перелік, виконавці, строки модернізації та капітального ремонту обладнання.

- 10.6. Затрати на ці роботи і строки їх окупності.

11. План капітального будівництва, розширення і реконструкції

- 11.1. Будівництво та введення в експлуатацію нових потужностей.
- 11.2. Розширення і реконструкція діючих виробництв.
- 11.3. 1 1.3. Оренда площ сторонніми організаціями.
- 11.4. Заплановані затрати на ці цілі й строки їх окупності.

12. План заходів щодо охорони навколишнього середовища та техніки безпеки

- 12.1. Екологічна характеристика продукції.
- 12.2. Екологічний паспорт виробництва.
- 12.3. Заходи щодо підвищення екологічної чистоти продукції та виробництва.
- 12.4. Характеристика безпеки продукції та виробництва.
- 12.5. Заходи щодо підвищення безпеки продукції та виробництва.
- 12.6. Затрати на утилізацію відходів, охорону навколишнього середовища та техніку безпеки.

13. План постачання

- 13.1. Потреби в сировині, матеріалах, комплектуючих виробках та напівфабрикатах.
- 13.2. Потреби в енергоресурсах.
- 13.3. Постачальники ресурсів і ціни на них.
- 13.4. Передбачувані строки поставок і розмір незабезпечення по видах ресурсів, можливі заходи щодо покриття дефіциту.
- 13.5. Затрати на придбання ресурсів.

14. Організаційно-управлінський план

- 14.1. Філософія управління підприємством.
- 14.2. Організаційна структура підприємства.
- 14.3. Власники підприємства і основний керівний склад.
- 14.4. Трудові ресурси.
- 14.5. Залучення спеціалістів зі сторони.
- 14.6. Підготовка і перепідготовка кадрів.
- 14.7. Оплата праці та інші методи стимулювання.
- 14.8. Затрати на оплату праці, підготовку й перепідготовку кадрів.

15. Фінансовий план

- 15.1. Результати фінансової діяльності підприємства за звітний рік.
- 15.2. Прогноз прибутків і збитків.
- 15.3. Прогноз потоків грошових надходжень.
- 15.4. Прогнозування показників балансу підприємства.
- 15.5. Прогноз фінансових коефіцієнтів та статистичних показників.
- 15.6. Аналіз беззбитковості.
- 15.7. Узагальнення фінансових показників стосовно продукції і послуг.

16. План фінансування

- 16.1. Сума засобів для реалізації проекту.
- 16.2. Джерела одержання грошових коштів.
- 16.3. Строки повернення позики та процентів по них; "шляхи виходу" інвесторів.

17. Оцінка ризику і страхування

- 17.1. Оцінка можливого ризику.
- 17.2. Організаційні заходи профілактики ризику.
- 17.3. План страхування від ризику.

18. Додатки

- 18.1. Відомості про наявність обладнання.
- 18.2. Технічні дані про продукцію.
- 18.3. Інформація про ліцензії та патентні документи.
- 18.4. Відомості про методики проведення опитувань та досліджень.
- 18.5. Короткі відомості про конкурентів.
- 18.6. Анкетні дані основних керівників підприємства.
- 18.7. Баланс підприємства за звітний рік.
- 18.8. Звіт підприємства про фінансові результати та їх використання за звітний рік.
- 18.9. Звіт про фінансово-майновий стан підприємства за звітний рік.
- 18.10. Звіт про ревізії бухгалтерських документів.

ПРИКЛАД ЗАПОВНЕННЯ РЕЄСТРАЦІЙНОЇ КАРТКИ ПІДПРИЄМСТВА

Назва _____ Мале приватне підприємство "Грес"

(повна та скорочена назва суб'єкта з обов'язковим зазначенням організаційної форми)

_____ МПП "Грес " _____

Місцезнаходження м. Харків, проспект Леніна, 5

Керівник _____ Мирошніченко Марина Вікторівна

(прізвище, ім'я та по батькові)

м. Харків, сул. Миру 18. дуд. 5. кв. 92; ХА 123456; д. т. 58-20-30

(місце проживання, паспортні дані, номер телефону, телефаксу)

Форма власності _____ приватна _____

Основні види діяльності на поточний рік (не більше п'яти)

- промислове виробництво _____

- транспортні послуги _____

- комерційна та посередницька діяльність _____

- оптова та роздрібна торгівля _____

- операції з валютою _____

Кількість філій, представництв, відділень _____ немає

(на зворотному боці знаходяться відомості про них) Картку заповнив директор Мирошніченко Марина Вікторівна (посада, прізвище, ім'я та по батькові,

номер телефону)

Дата заповнення: _____ року

(підпис)

ВИДИ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ, ЩО ПІДЛЯГАЮТЬ ЛІЦЕНЗУВАННЮ

Види господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню

Відповідно до Закону України від 1 червня 2000 р. № 1775-111 "Про ліцензування певних видів господарської діяльності" ліцензуванню підлягають такі види господарської діяльності:

- будівельна діяльність (розвідувальні й проектні роботи для будівництва, зведення несучих та огорожувальних конструкцій, будівництво та монтаж інженерних і транспортних мереж);
- надання послуг з перевезення пасажирів, вантажів повітряним транспортом;
- надання послуг з перевезення пасажирів і вантажів річковим, морським транспортом;
- надання послуг з перевезення пасажирів і вантажів автомобільним транспортом;
- надання послуг з перевезення пасажирів і вантажів автомобільним транспортом загального користування (крім надання послуг з перевезення пасажирів та їхнього багажу на таксі);
- надання послуг з перевезення пасажирів та їхнього багажу на таксі;
- надання послуг з перевезення пасажирів, вантажів залізничним транспортом;
- посередницька діяльність митного брокера та митного перевізника;
- пошук (розвідування) корисних копалин;
- виробництво вибухових речовин і матеріалів (за переліком, який визначається Кабінетом Міністрів України);
- виробництво особливо небезпечних хімічних речовин (за переліком, який визначається Кабінетом Міністрів України);
- видобування уранових руд;
- видобування та виробництво дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння, дорогоцінного каміння органогенного утворення, напівдорогоцінного каміння;
  - - виготовлення виробів з дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння, дорогоцінного каміння органогенного походження, напівдорогоцінного каміння;
  - - торгівля виробами з дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння, дорогоцінного каміння органогенного походження, напівдорогоцінного каміння;
  - - виробництво лікарських засобів, оптова, роздрібна торгівля лікарськими засобами;

- - виробництво ветеринарних медикаментів і препаратів, оптова, роздрібна торгівля ветеринарними медикаментами й препаратами;
- - виробництво пестицидів та агрохімікатів, оптова, роздрібна торгівля пестицидами та агрохімікатами;
- - виробництво спеціальних засобів, заряджених речовинами сльозоточивої і подразнювальної дії, індивідуального захисту, активної оборони;
- - виробництво, ремонт вогнепальної зброї, боєприпасів до неї, холодної зброї, пневматичної зброї калібру понад 4,5 міліметра і швидкістю польоту кулі понад 100 метрів за секунду, торгівля вогнепальною зброєю та боєприпасами до неї, холодною зброєю, пневматичною зброєю калібру понад 4,5 міліметра і швидкістю польоту кулі понад 100 метрів за секунду;
- - розробка, виготовлення спеціальних технічних засобів для зняття інформації з каналів зв'язку, інших засобів негласного отримання інформації, торгівля спеціальними технічними засобами для зняття інформації з каналів зв'язку, інших засобів негласного отримання інформації;
- розробка, виробництво, використання, експлуатація, сертифікаційні випробування, тематичні дослідження, експертиза, ввезення, вивезення криптосистем і засобів криптографічного захисту інформації (крім послуг електронного-цифрового підпису, надання послуг у галузі криптографічного захисту інформації), торгівля криптосистемами та засобами криптографічного захисту інформації;
- розробка, виробництво, впровадження, сертифікаційні випробування, ввезення, вивезення голографічних захисних елементів;
- - розробка, виробництво, впровадження, обслуговування, дослідження ефективності систем і засобів технічного захисту інформації, надання послуг у галузі технічного захисту інформації;
- - виготовлення бланків цінних паперів, документів строгої звітності;
- транспортування нафти, нафтопродуктів магістральним трубопроводом, транспортування природного і нафтового газу трубопроводами та його розподіл;
- - постачання природного газу за регульованим та нерегульованим тарифом;
- - зберігання природного газу в обсягах, що перевищують рівень, установлений ліцензійними умовами;
- - централізоване водопостачання та водовідведення;
- - розробка, випробування, виробництво, експлуатація ракет-носіїв, космічних апаратів та їхніх складових частин, наземної космічної інфраструктури та її складових частин, обладнання, що входить до складу космічного сегмента супутникових систем;

• - розробка, виробництво, виготовлення, зберігання, перевезення, придбання, пересилання, ввезення, вивезення, відпуск, знищення наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів;

• - культивування, використання рослин, що містять наркотичні засоби, для промислових цілей;

• - проведення дезінфекційних, дезінсекційних, дератизаційних робіт;

• - медична практика;

• - переробка донорської крові та її компонентів, виготовлення з них препаратів;

• - ветеринарна практика;

- організація та утримання тоталізаторів, гральних закладів, випуск та проведення лотерей;

- заготівля, переробка, металургійне перероблення металобрухту кольорових і чорних металів;

- збирання, первинна обробка відходів і брухту дорогоцінних металів та дорогоцінного каміння, дорогоцінного каміння органогенного утворення, напівдорогоцінного каміння;

- збирання, заготівля окремих видів відходів як вторинної сировини (за переліками, що визначаються Кабінетом Міністрів України);

- операції у сфері поводження з небезпечними відходами;

• - проектування, монтаж, технічне обслуговування засобів протипожежного захисту та систем опалення, оцінка протипожежного стану об'єктів;

• - проведення випробувань на пожежну небезпеку речовин, матеріалів, будівельних конструкцій, виробів і обладнання, а також пожежної техніки, пожежно-технічного озброєння, продукції протипожежного призначення на відповідність установленим вимогам;

• - надання послуг, пов'язаних з охороною державної та іншої власності, надання послуг з охорони громадян;

• - виконання топографо-геодезичних, картографічних робіт;

- виконання авіаційно-хімічних робіт;

• - пересилання поштових переказів, простих та реєстрованих листів, поштових карток, бандеролей та посилок масою до 30 кілограмів;

- туropolераторська та турагентська діяльність;

• - фізкультурно-оздоровча та спортивна діяльність;

- організація та проведення спортивних занять професіоналів та любителів спорту;

- діяльність з підготовки спортсменів до змагань з різних видів спорту, визнаних в Україні;
- діяльність арбітражних керуючих (розпорядників майна, керуючих санацією, ліквідаторів);
  - - посередництво у працевлаштуванні на роботу за кордоном;
  - - професійна діяльність на ринку цінних паперів;
  - - проведення робіт із землеустрою, землеоціночних робіт та земельних торгів;
- проектування, будівництво нових і реконструкція існуючих меліоративних систем та окремих об'єктів інженерної інфраструктури;
- - діяльність, пов'язана з промисловим виловом риби на промислових ділянках рибогосподарських водойм, крім внутрішніх водойм (ставків) господарств;
  - виробництво дисків для лазерних систем зчитування;
  - експорт, імпорт обладнання та дисків для лазерних систем зчитування;
- виготовлення парфумерно-косметичної продукції з використанням спирту етилового;
- оптова торгівля насінням;
- виробництво, зберігання і реалізація племінних (генетичних) ресурсів, проведення генетичної експертизи походження та аномалій тварин.

Навчальне видання

Методичні вказівки
з вивчення дисципліни, проведення практичних занять
та самостійної роботи
з дисципліни

КОМЕРЦІЙНА РОБОТА

Частина 1

*[для студентів денної та заочної форм навчання
напряму підготовки 6.070101 – Транспортні технології
(за видами транспорту)]*

Укладач: **КУХТІН** Катерина Валеріївна

Відповідальний за випуск: д.т.н., проф. *В. І. Торкатюк*

За авторською редакцією

Комп'ютерне верстання: *І. В. Волосожарова*

План 2013, поз. 257 М

Підп. до друку 02.12.2013р.

Формат 60×84/16

Друк на ризографі.

Ум. друк. арк. 3,2

Тираж 50 пр.

Зам. №

Видавець і виготовлювач:

Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова,
вул. Революції, 12, Харків, 61002
Електронна адреса: rectorat@kname.edu.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:
ДК № 4064 від 12.05.2011р.